

ดุष्ฎินิพนธ์การประพันธ์เพลง: 'ไตรศร' เดอะซินเธติคแจ๊สโพเอ็ม สำหรับวงดนตรีโมเดิร์นแจ๊สของซอมเบิล

DOCTORAL MUSIC COMPOSITION: 'TRISORN' THE SYNTHETIC JAZZ POEM FOR MODERN JAZZ ENSEMBLE

เจตนิพิฐ สังขวิจิตร* JETNIPITH SUNGWIJIT*
วีระชาติ เปรมานนท์** WEERACHAT PREMANANDA**

บทคัดย่อ

ดุष्ฎินิพนธ์การประพันธ์เพลง: 'ไตรศร' เดอะซินเธติคแจ๊สโพเอ็ม สำหรับวงดนตรีโมเดิร์นแจ๊สของซอมเบิล เป็นบทประพันธ์ที่ประพันธ์ขึ้นจากการศึกษาลักษณะเฉพาะตัว ทั้งด้านการประพันธ์ เทคนิคการอิมโพรไวส์เซชัน และบริบทของนักดนตรีแจ๊ส 3 คนที่โดดเด่นในศตวรรษที่ 20 นักดนตรีทั้ง 3 คนประกอบด้วย ชาร์ลี ปาร์คเกอร์ โดดเดนด้านดนตรีบีบ็อพ ไมล์ส เดวิส โดดเดนด้านดนตรีโมเดิร์นแจ๊ส และจอห์น โคลเทรน โดดเดนด้านดนตรีฟรีแจ๊สรวมถึงแนวคิด Coltrane Changes

บทประพันธ์แบ่งรายละเอียดเป็น Episode I : 'Kwan' Introduction เป็นการนำชื่อเล่นของผู้ประพันธ์มาใช้เป็นตัวแทนสื่อถึงจินตนาการในการประพันธ์ โดยแนวทางการประพันธ์ได้หยิบยกวัตถุดิบในดุष्ฎินิพนธ์การประพันธ์เพลงมาสร้างสรรค์ Episode II : 'Red Bird' เป็นการนำความประทับใจในบริบทของ ชาร์ลี ปาร์คเกอร์ มาสร้างสรรค์ Episode III : 'Pedal Trane' ประพันธ์ขึ้นจากแนวคิดที่ซับซ้อนของ จอห์น โคลเทรน Episode IV : 'My Modal' แรงบันดาลใจจากมิติเสียงอันทันสมัยของ ไมล์ส เดวิส และ Episode V : 'Sinsiri' Final บทประพันธ์ที่เป็นบทสรุปจากการศึกษานักดนตรีทั้ง 3 คน

บทประพันธ์ทั้งหมดได้ถูกจัดแสดงเพื่อเผยแพร่ ณ ห้อง Black Box Theater วิทยาลัยดนตรีมหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งการแสดงบทประพันธ์ได้รับเกียรติจากนักดนตรี 12 คน นำโดยผู้ควบคุมวง ดร.วานิช โปตะวนิช ผู้ควบคุมวงที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการดนตรีประเทศไทย และนักดนตรีชั้นนำอีก 11 คน จากวง Rangsit University Jazz Ensemble

คำสำคัญ: ดนตรีแจ๊ส/ โมเดิร์นแจ๊ส/ การประพันธ์เพลงแจ๊ส

*นิสิตระดับปริญญาดุष्ฎินิพนธ์บัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, kwan.alt@gmail.com

*Doctor of Fine and Applied Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, kwan.alt@gmail.com

**ศาสตราจารย์วิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, drwpremananda@yahoo.com

**Prof., Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, drwpremananda@yahoo.com

ABSTRACT

The doctoral music composition : 'Trisorn' (the three arrows) the synthetic Jazz poem is the creative and innovative music composition that transformed the stylistically characterizing aspect, compositional improvising techniques and influential formatting context of the three Jazz prominent of the 20th Century, who were Charlie Parker (1920-1955, King of 'Bebop'), John Coltrane (1926-1967, King of 'Free Jazz' and 'Coltrane Changes) and Miles Davis (1926-1991, King of 'Cool Jazz').

The composition has comprised of 5 unique movements; Episode I : 'Kwan' Introduction, the movement that represented the imaginative idealistic of the composer whose nickname is 'Kwan', Episode II : 'Red Bird', the movement presented the dramatic and improvising context of "Bird" (Charlie Parker), Episode III : 'Pedal Trane', the movement was influentially inspired by John Coltrane, one of a sophisticated Jazz pioneer in history, Episode IV : 'My Modal', the movement of the influential inspiration by Miles Davis, the leading of the 'Modern Jazz' sound trend, and Episode V : 'Sinsiri' Final, the last movement that composer expressed the combination of all source of ideas and experiences as conclusion of the piece.

Furthermore, the composition had been presented in the Doctoral Music Concert at Black Box Theatre, Conservatory of Music, Rangsit University, conducted by the national acclaimed conductor, Dr. Vanich Potavanich, and performed by the Rangsit University Jazz Ensemble of 12 outstanding musicians.

Keywords: Jazz Music/ Modern Jazz/ Jazz Composition

ความเป็นมาและความสำคัญ

ดนตรีแจ๊สถูกพัฒนาไปตามยุคสมัยทั้งนี้เกิดจากนักดนตรีแจ๊สหัวก้าวหน้าที่ได้แนวความคิดต่าง ๆ มาทดลองจนเกิดเป็นดนตรีแจ๊สสไตล์ใหม่เกิดขึ้น ซึ่งการพัฒนาของดนตรีแจ๊สที่สำคัญเกิดจากนักดนตรีแจ๊สชั้นนำ อาทิ ชาร์ลี ปาร์คเกอร์ (Charlie Parker; ค.ศ. 1920-1955) ไมล์ส เดวิส (Miles Davis; ค.ศ. 1926-1991) และจอห์น โคลเทรน (John Coltrane; ค.ศ. 1926-1967) นักดนตรีแจ๊สทั้ง 3 คนนอกจากจะมีส่วนในการพัฒนาดนตรีแจ๊สแล้ว ยังได้ทิ้งมรดกทางความคิดให้แก่แก่นดนตรีแจ๊สรุ่นหลังซึ่งได้นำเอาองค์ความรู้ต่าง ๆ มาใช้เป็นแนวทางให้กับตนเองอีกด้วย

ชาร์ลี ปาร์คเกอร์ นักเล่นอัลโตแซกโซโฟน นักดนตรีที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาดนตรีบีบอป (Bebop) มากที่สุด¹ ประมาณต้นทศวรรษที่ 1940 เป็นจุดกำเนิดของดนตรีบีบอปนักดนตรีแจ๊สชั้นนำ อาทิ ชาร์ลี ปาร์คเกอร์ ได้รวมตัวกันเพื่อรวมบรรเลงดนตรีแจ๊สที่คลับชื่อว่า "Minton's Playhouse" ซึ่งการร่วมกันแสดงดนตรี ณ สถานที่แห่งนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจถึงกันเป็นอย่างมากในรูปแบบใหม่ของดนตรีแจ๊สที่เรียกว่า บีบอป ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญต่อดนตรีแจ๊ส นิยมใช้รูปแบบวงที่มีขนาดเล็กมีจำนวนนักดนตรีน้อยกว่าวงบิ๊กแบนด์ ไม่เหมาะกับการเต้นรำ ไม่เน้นการเรียบเรียงเสียงประสาน แนวทำนองและเสียงประสานมีความซับซ้อน ส่วนมากมีอัตราความเร็วค่อนข้างมาก ดนตรีบีบอปเป็นจุดเปลี่ยนแปลงสำคัญเชิงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ดนตรีแจ๊ส

ปี ค.ศ. 1959 ไมล์ส เดวิส นักเล่นทรัมเป็ตแจ๊ส เริ่มประพันธ์บทเพลงไปในทิศทางที่มีความซับซ้อนน้อยลงและไม่ใช้การดำเนินคอร์ดเหมือนดนตรีบีบอป การอิมโพรไวส์มีการใช้ลักษณะอ้างอิงจากโมดซึ่งมีความสัมพันธ์กับคอร์ด บันไดเสียงหรือทั้งสองอย่างรวมกัน เขาเป็นผู้บุกเบิกดนตรีโมดัลแจ๊ส (Modal Jazz) ในผลงานชื่อ Kind of Blue บันทึกเสียงปี ค.ศ. 1959 สังกัดค่าย Columbia ดนตรีแจ๊สประเภทนี้เป็นการพัฒนาแนวคิดพื้นฐานจากดนตรีบีบอป นอกจากนี้ช่วงต้นทศวรรษที่ 1970 เขายังได้ผสมผสานดนตรีแจ๊สกับดนตรีร็อกและฟังก์ (Rock and Funk) โดยนำเครื่องดนตรีไฟฟ้าหลายประเภทเข้ามาผสมในวง เช่น คีย์บอร์ด เบสไฟฟ้า และกีตาร์ไฟฟ้า จากการผสมผสานนี้ทำให้เกิดเป็นดนตรีฟิวชั่นแจ๊ส (Fusion Jazz) ทำให้มิติของดนตรีแจ๊สขยายขอบเขตออกไป

ประมาณทศวรรษที่ 1960 จอห์น โคลเทรน ได้คิดค้นระบบเสียงประสานที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์แบบคู่ 3 ซึ่งแนวคิดการเคลื่อนที่เสียงประสานแบบนี้ถูกเรียกว่า "Coltrane Changes" โดยขยายขอบเขตด้านของเสียงประสานออกไปจากเดิมและมีการเคลื่อนที่แบบสมมาตร (Symmetry)² ระบบนี้ถูกนำมาใช้ในบทเพลง Giant Steps จากผลงานชื่อ Giant Steps บันทึกเสียง ปี ค.ศ. 1959 สังกัดค่าย Atlantic ลูวิส พอตเตอร์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีแจ๊สได้กล่าวเกี่ยวกับบทเพลงนี้ไว้ว่า "บทเพลง Giant Steps ยังคงเป็นบทเพลงซึ่งชี้ให้เห็นว่าโคลเทรนได้กล่าวลาบทเพลงบีบอป"³ จากคำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าระบบ Coltrane Changes มีอิทธิพลกับดนตรีแจ๊สเป็นอย่างมาก นอกจากนี้โคลเทรนยังได้สร้างสรรค์แนวทำนองการอิมโพรไวส์ที่ผสมผสานกับซีควเอนซ์และลักษณะจังหวะที่มีความหนาแน่น การสร้างสรรค์ด้วยลักษณะจังหวะของเขาทำให้กลายเป็นความโดดเด่นเฉพาะตัว การบรรเลงด้วยลักษณะจังหวะที่มีความหนาแน่นเช่นนี้ เอรา กิทเลอร์

1. Mark C. Gridley, *Jazz Styles: History & Analysis* (Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 2000), 151.

2. การเคลื่อนที่แบบสมมาตร (Symmetry) คือ การเคลื่อนที่ระยะห่างเท่า ๆ กัน

3. Lewis Porter and others, *Jazz: From Its Origins to the Present* (Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1993), 307.

คอลัมน์นิสต์แห่งนิตยสาร Downbeat Magazine ได้เรียกว่า "Sheets of Sound"⁴ หลังจากที่เอรา กิทเลอร์ ได้ใช้ชื่อดังกล่าวแล้วส่งผลให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีแจ๊สได้ใช้ชื่อเรียกดังกล่าวด้วย จะเห็นได้ว่าแนวคิด Coltrane Changes ตลอดจน Sheets of Sound เป็นเอกลักษณ์สำคัญของเขาและชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการสำคัญที่เกิดขึ้นในดนตรีแจ๊สด้วยเช่นกัน

จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นผู้ประพันธ์มีความสนใจศึกษาแนวคิดของนักดนตรีทั้ง 3 คน ด้านการสร้างสรรค์บทเพลง ด้านการอิมโพรไวส์ และด้านแนวคิดที่สำคัญตลอดจนถึงบริบทแวดล้อมอื่น ๆ เพื่อนำสาระมาสังเคราะห์เป็นวัตถุดิบในการประพันธ์บทเพลงแจ๊สสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ นอกจากการนำดนตรีแจ๊สประเภทต่าง ๆ ที่มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ดนตรีแจ๊สมาเป็นแนวทางในการประพันธ์บทเพลงแล้ว ด้านการจัดรูปแบบวงสำหรับการแสดงผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้ใช้รูปแบบของแจ๊สวงเล็ก ผสมผสานกับกลุ่มเครื่องเป่าและกลุ่มเครื่องสายโดยแบ่งออกได้ดังนี้ แจ๊สวงเล็กประกอบด้วย เปียโน กีตาร์ เบส กลอง กลุ่มเครื่องเป่าประกอบด้วย แซกโซโฟน คลาริเน็ต และกลุ่มเครื่องสายประกอบด้วย ไวโอลิน เชลโล

ทั้งนี้ คุชชินีพนธ์การประพันธ์เพลง 'ไตรศร' เดอะซินเธติคแจ๊สไฟเอ้ม สำหรับวงดนตรีโมเดิร์นแจ๊ส อองซอมเบิล จะประกอบด้วย 5 Episode ซึ่งผู้ประพันธ์พิจารณากำหนดชื่อบทประพันธ์โดยนำคำว่า 'ไตรศร' (Trisorn) มาใช้เป็นตัวแทนสื่อถึงแรงบันดาลใจจากการศึกษานักดนตรีแจ๊สทั้ง 3 คน ด้านคำว่า 'ไตร' ผู้ประพันธ์นำมาใช้สื่อถึงการศึกษานักดนตรีแจ๊ส 3 คน ส่วนคำว่า 'ศร' หรือ 'ลูกศร' มีนัยสื่อถึงทิศทางมุ่งไปยังเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้ประพันธ์จึงนำมาใช้แทนทิศทางแนวคิดนักดนตรีแจ๊สทั้ง 3 คน ตลอดจนเป้าหมายการสร้างสรรค์ในดนตรีแจ๊สแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ผู้ประพันธ์จึงพิจารณานำคำว่า 'ไตรศร' มาใช้เป็นชื่อชุดบทประพันธ์ ด้านการเผยแพร่บทประพันธ์จะบรรเลงด้วยวง Rangsit University Jazz Ensemble

วัตถุประสงค์ของการประพันธ์

เพื่อสร้างชุดบทประพันธ์เพลงแจ๊สจำนวน 1 ชุดที่ได้รับแรงบันดาลใจจากชาร์ลี ปาร์คเกอร์ ไมล์ส เดวิส และจอห์น โคลเทรน ประกอบด้วย 5 Episode ระยะเวลาโดยรวม 40 นาที และเผยแพร่ชุดบทประพันธ์ต่อสาธารณชน

ขอบเขตการประพันธ์

สำหรับประเด็นการศึกษาจากนักดนตรีแจ๊สทั้ง 3 คนจะทำการศึกษาแนวคิดหลักดังต่อไปนี้ ด้านของชาร์ลี ปาร์คเกอร์ ศึกษาบริบทดนตรีบีบอป ด้านของไมล์ส เดวิส ศึกษาบริบทดนตรีโมเดิร์นแจ๊สและฟิวชั่นแจ๊ส ด้านของจอห์น โคลเทรน ศึกษาแนวคิดระบบ Coltrane Changes และ Sheets of Sound การศึกษาประเด็นข้างต้นเพื่อการประพันธ์บทเพลงอาจมีบริบทแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งผู้ประพันธ์นำมาสร้างสรรค์ตามแนวทางที่กำหนดไว้

4. Mark C. Gridley, *Jazz Styles: History & Analysis* (Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 2000), 263.

ด้านการพิจารณากำหนดชื่อ Episode ต่าง ๆ ผู้ประพันธ์ใช้แนวคิดดังนี้

Episode I : 'Kwan' Introduction เป็นการนำชื่อเล่นของผู้ประพันธ์ มาใช้เป็นตัวแทนสื่อถึงจินตนาการในการประพันธ์นี้ โดยแนวคิดการประพันธ์ได้นำวัตถุดิบต่าง ๆ มาจาก Episode ทั้งหมดนำมาสร้างสรรค์

Episode II : 'Red Bird' แรงบันดาลใจจาก ชาร์ลี ปาร์คเกอร์ ผู้ประพันธ์พิจารณานำคำว่า 'Red' มาจากชื่อบทเพลงที่นำมาศึกษา นั่นคือบทเพลง Red Cross เป็นบทเพลงที่เขาประพันธ์ไว้ และผู้ประพันธ์นำบทเพลงนี้ มาศึกษาสาระเพื่อเป็นวัตถุดิบการประพันธ์ ส่วนคำว่า 'Bird' มาจากชื่อเล่นหรือฉายาของชาร์ลี ปาร์คเกอร์

Episode III : 'Pedal Trane' แรงบันดาลใจจาก จอห์น โคลเทรน ผู้ประพันธ์พิจารณานำคำว่า 'Pedal' มาจากแนวคิดการคิดแนวทำนองเสียงค้ำ (Pedal Note) ในแนวเบสบทเพลง Naima ซึ่งผู้ประพันธ์นำโน้ตเสียงค้ำนี้ มาเป็นวัตถุดิบสร้างสรรค์ในบทเพลงด้วย ส่วนคำว่า 'Trane' มาจากชื่อของ จอห์น โคลเทรน

Episode IV : 'My Modal' แรงบันดาลใจจาก ไมล์ส เดวิส เป็นการนำลักษณะการออกเสียงที่คล้ายคลึงกันระหว่างคำว่า 'Miles' ที่มาจากคำว่า 'Miles Davis' กับคำว่า 'My' ซึ่งแสดงถึงตัวแทนผู้ประพันธ์นำมาเชื่อมโยงกับคำว่า 'Modal' ที่นำมาจากดนตรีโมดัลแจ๊ส

Episode V : 'Sinsiri' Final ผู้ประพันธ์พิจารณานำชื่อมาจาก ชื่อที่พักของผู้ประพันธ์ในจังหวัดเชียงราย เนื่องจากขณะประพันธ์ Episode สุดท้ายนี้ผู้ประพันธ์ได้มาพำนัก ณ สถานที่แห่งนี้

ด้านการแสดงบทประพันธ์ ผู้ประพันธ์กำหนดให้ใช้รูปแบบของแจ๊สวงเล็กผสมผสานกับกลุ่มเครื่องเป่าและกลุ่มเครื่องสายเป็นแนวทางหลักในการแสดง โดยแบ่งออกได้ดังนี้ กลุ่มเครื่องจังหวะประกอบด้วย เปียโน กีตาร์ เบส กลอง กลุ่มเครื่องเป่าประกอบด้วย แซกโซโฟน คลาริเน็ต และกลุ่มเครื่องสายประกอบด้วย ไวโอลิน เชลโล่ ทั้งนี้บทประพันธ์จะบรรเลงด้วยนักดนตรีจากวง Rangsit University Jazz Ensemble

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ชุดบทประพันธ์เพลงแจ๊สจำนวน 1 ชุดบทใหม่ในมิติดนตรีแจ๊สซึ่งมีรูปแบบแจ๊สวงเล็กผสมผสานกับกลุ่มเครื่องเป่าและกลุ่มเครื่องสาย
2. ชุดบทประพันธ์เพลงแจ๊สนี้ได้รับแรงบันดาลใจจากการศึกษาแนวคิดของ ชาร์ลี ปาร์คเกอร์ ไมล์ส เดวิส และจอห์น โคลเทรน โดยนักดนตรีทั้ง 3 คนเป็นที่รู้จักในฐานะนักดนตรีแจ๊สคนสำคัญที่มีคุณค่าต่อดนตรีแจ๊ส
3. ได้เผยแพร่ชุดบทประพันธ์ต่อสาธารณะชน ในรูปแบบแจ๊สวงเล็กผสมผสานกับกลุ่มเครื่องเป่าและกลุ่มเครื่องสาย

วิธีการดำเนินงานวิจัยและการประพันธ์เพลง

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลประเด็นต่าง ๆ ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้ประพันธ์กำหนดประเด็นวิธีการดำเนินงานวิจัยและการประพันธ์เพลงแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ คือ ด้านการจัดหาวัตถุดิบการประพันธ์ ด้านขั้นตอนและกระบวนการสร้างสรรค์การประพันธ์ ทั้ง 2 ประเด็นจะมีความสอดคล้องกันเพื่อให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยประเด็นดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการจัดหาวัตถุดิบการประพันธ์

1. ศึกษาข้อมูลประเด็นดนตรีบีบอป ดนตรีโมดัลแจ๊ส และดนตรีฟิวชันแจ๊ส ตลอดจนระบบ Coltrane Changes และ Sheets of Sound จากแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือ งานวิจัย บทความ นิตยสาร เพลง
2. ศึกษาข้อมูลประเด็นองค์ประกอบของดนตรีแจ๊ส เพื่อเชื่อมโยงถึงบริบทพื้นฐานสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ในดนตรีแจ๊ส การศึกษาประเด็นนี้จะมีผลช่วยให้เข้าใจดนตรีแจ๊สในลีลาอื่น ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น
3. วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ โดยแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 2 ผู้ประพันธ์นำแนวคิดข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิหลายคนมาเป็นแนวทางการศึกษา โดยผู้ประพันธ์นำแหล่งข้อมูลมาจาก หนังสือ งานวิจัย บทความ นิตยสาร เพลง ข้อมูลจากเว็บไซต์ เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษา ตลอดจนขอคำปรึกษาและคำแนะนำด้านดนตรีแจ๊สจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เด่น อยู่ประเสริฐ
4. สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงพิจารณานำมาเป็นวัตถุดิบสำหรับประพันธ์บทเพลงต่อไป

ด้านขั้นตอนและกระบวนการสร้างสรรค์การประพันธ์

1. กำหนดกรอบแนวคิดการประพันธ์รวมถึงโครงสร้างและเทคนิคการประพันธ์ที่เหมาะสม ตลอดจนจัดเตรียมวัตถุดิบหลักและรองสำหรับการประพันธ์
2. สร้างสรรค์บทประพันธ์ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ ตลอดจนขอคำแนะนำด้านการประพันธ์เพลงจากอาจารย์ที่ปรึกษา
3. จัดเตรียมนักดนตรีให้เหมาะสมกับบทเพลง โดยผู้ประพันธ์จะพิจารณาถึงบทบาทเครื่องดนตรีเพื่อทำการแสดงบทเพลงเป็นแนวทางสำคัญ เนื่องจากดนตรีแจ๊สมักเปิดโอกาสให้นักดนตรีสามารถตีความการบรรเลงได้โดยเฉพาะการอิมโพรไวส์ ฉะนั้นการจัดเตรียมนักดนตรีให้เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญ
4. เริ่มซ้อมบทเพลงกับวงดนตรีและปรับแต่งบทเพลง รวมถึงขอคำแนะนำจากนักดนตรีตลอดจนถึงขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา
5. เผยแพร่ผลงานบทประพันธ์ด้วยการแสดงดนตรี
6. จัดทำรูปเล่มดุริยางคศิลป์ฉบับสมบูรณ์ ตลอดจนถึงขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

แนวคิดสำคัญในการประพันธ์ Episode I : 'Kwan' Introduction

Episode I : 'Kwan' Introduction มีความยาว 2.30 นาที ประกอบด้วยอัตราความเร็ว $q=140$ เป็นส่วนใหญ่และสลับขึ้นด้วยอัตราความเร็ว $q=70$, $q=160$ และ $q=120$ แนวคิดการประพันธ์ผู้ประพันธ์นำวัตถุดิบจาก 5 Episode มาใช้ทั้งด้านอัตราความเร็ว โหม่งหรือแนวคิดสำคัญในการบรรเลงจากแจ๊สวงเล็กและแซกโซโฟน เปรียบเสมือนคำกล่าวเชื้อเชิญเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่บทประพันธ์ทั้งหมด การบรรเลงจะบรรเลงด้วยแจ๊สวงเล็กและแซกโซโฟนเท่านั้น โดยกำหนดให้ใช้แนวคิดแวนป์⁵ จาก Episode V : 'Sinsiri' Final นำมาเป็นวัตถุดิบหลัก โดยแนวคิดแวนป์แสดงดังตัวอย่างที่ 1

The musical score is for Episode V: 'Sinsiri' Final. It consists of four staves: Piano, Guitar, Bass, and Drum Set. The Piano and Guitar parts are in 4/4 time and feature a sequence of chords: Dm⁹, Gm⁹, Am⁹, Bm⁹, Fm⁹, and Gm⁹. The Bass part is in 4/4 time and features a sequence of notes. The Drum Set part is in 4/4 time and features a sequence of notes, including a 'fill in' section.

ตัวอย่างที่ 1 แนวคิดแวนป์จาก Episode V : 'Sinsiri' Final
ที่มา: ผู้วิจัย

จากแนวคิดแวนป์ข้างต้น ผู้ประพันธ์นำมาทำให้มีการเคลื่อนที่คู่ 3 เมเจอร์ เพื่อสร้างมิติเสียงแวนป์ให้มีการเคลื่อนที่ทั้งลง-ขึ้นแบบสมมาตร และสอดแทรกด้วยการบรรเลงขึ้นของนักดนตรี ซึ่งการเคลื่อนที่แบบสมมาตรผู้ประพันธ์นำแนวคิดมาจากระบบ Coltrane Changes ที่นำมาศึกษาเพื่อสังเคราะห์นำมาเป็นวัตถุดิบการประพันธ์ ทั้งนี้การเคลื่อนที่แบบสมมาตรดังกล่าวสรุปการเคลื่อนที่ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แผนภูมิการเคลื่อนที่แบบสมมาตรจากระบบ Coltrane Changes
ที่มา: ผู้วิจัย

5. แวนป์ (Vamp) คือ การบรรเลงประกอบช่วงสั้น ๆ ด้วยแนวทำนองหรือลักษณะจังหวะของกลุ่มเครื่องบรรเลงประกอบด้วยรูปแบบการวนซ้ำแล้วซ้ำอีก มักปรากฏในช่วงท่อนนำเข้าสู่บทเพลงและช่วงอิมโพรไวส์

แนวคิดสำคัญในการประพันธ์ Episode II : 'Red Bird'

Episode II : 'Red Bird' มีความยาว 9.08 นาที ประกอบด้วยอัตราความเร็ว 2 ระดับ คือ $q=100$ และเปลี่ยนอัตราความเร็วเป็น $q=160$ แนวคิดหลักด้านพื้นฐานการประพันธ์การสร้างสรรค์ผู้ประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจจากการศึกษาแนวคิดของชาร์ลี ปาร์คเกอร์ ด้านดนตรีบีบอปทั้งประเด็นด้านการดำเนินคอร์ด และแนวทำนองรวมถึงด้านบริบททางดนตรีบีบอป ซึ่งแนวคิดด้านการดำเนินคอร์ด ผู้ประพันธ์นำวัตถุดิบการดำเนินคอร์ดบลูส์ การดำเนินคอร์ด ii-V-I และการดำเนินคอร์ดริทึมเชนจ์ รวมถึงแนวทำนองสำเนียงบีบอปของ ปาร์คเกอร์นำมาสร้างสรรค์ โดยแนวคิดการดำเนินคอร์ดแสดงดังนี้

แผนภูมิที่ 2 แผนภูมิแนวคิดการดำเนินคอร์ด
ที่มา: ผู้วิจัย

ท่อน A ของบทประพันธ์ช่วงท่อนที่ 29-55 ผู้ประพันธ์นำการดำเนินคอร์ดบลูส์มาสร้างมิติให้กับกลุ่มเครื่องสายและคลาริเน็ต ทั้งนี้ได้สร้างแนวทำนองสอดคล้องไปกับการดำเนินคอร์ดบลูส์เพื่อทำให้มิติเสียงมีความหลากหลาย นอกจากนี้ผู้ประพันธ์กำหนดให้เชลโลมีบทบาทด้านการนำเนนคอร์ดบลูส์ชัดเจนมากที่สุด เปรียบเสมือนการบรรเลงวอร์คิงเบสไลน์⁶ ในแนวเบสของดนตรีแจ๊ส ตัวอย่างที่ 2 แสดงถึงการดำเนินคอร์ดบลูส์ท่อนที่ 29-42

ตัวอย่างที่ 2 การดำเนินคอร์ดบลูส์ท่อนที่ 29-42
ที่มา: ผู้วิจัย

6. วอร์คิงเบสไลน์ (Walking Bass Line) คือ แนวคิดการบรรเลงประกอบด้วยโน้ตตัวต่ำเป็นส่วนใหญ่และมักมีการเน้นในจังหวะยกของแนวทำนองผู้เล่นเบส แนวคิดเช่นนี้มักนิยมบรรเลงร่วมกับจังหวะสวิง (Swing)

ท่อน B เป็นมิติเสียงการดำเนินคอร์ดี ii-V-I ผู้ประพันธ์กำหนดให้มีการดำเนินคอร์ดีเป็น Em7-A7-Dmaj7-Dmaj7 ผู้ประพันธ์นำแนวคิดจากการดำเนินคอร์ดีของชาร์ลี ปาร์คเกอร์ ที่มักแฝงการดำเนินคอร์ดี ii-V-I หรือ ii-V เข้าไปในการดำเนินคอร์ดีบทเพลงอยู่เสมอ ๆ (ตัวอย่างที่ 3)

ตัวอย่างที่ 3 การดำเนินคอร์ดี ii-V-I ห้องที่ 56-63
ที่มา: ผู้วิจัย

แนวคิดการนำเสนอด้านการดำเนินคอร์ดีริทึมเซนซ์ ผู้ประพันธ์นำแนวคิดการดำเนินคอร์ดีจากบทเพลง Red Cross ประพันธ์โดยชาร์ลี ปาร์คเกอร์ มาสร้างสรรค์ เริ่มต้นด้วยการเคลื่อนที่น้อยจากนั้นจึงมีการเคลื่อนที่มากขึ้นเพื่อสร้างสีสันให้กับการดำเนินคอร์ดี ทั้งนี้ยังได้ผสมผสานกับการบรรเลงของกลุ่มเครื่องดนตรีอื่น ๆ จึงทำให้มิติเสียงที่เกิดขึ้นมีความหลากหลาย โดยแนวคิดที่กล่าวมานี้ผู้ประพันธ์นำมาใช้ในห้องที่ 116-131 ตัวอย่างที่ 4 แสดงการดำเนินคอร์ดีห้องที่ 116-120 ซึ่งใช้แนวคิดจากบทเพลง Red Cross กรอบสี่เหลี่ยมแสดงถึงแนวคิดแนวทำนองที่ได้รับอิทธิพลจากบทเพลง Red Cross

ตัวอย่างที่ 4 การดำเนินคอร์ดีห้องที่ 116-120 ใช้แนวคิดจากบทเพลง Red Cross
ที่มา: ผู้วิจัย

แนวคิดสำคัญในการประพันธ์ Episode III : 'Pedal Trane'

Episode III : 'Pedal Trane' มีความยาวประมาณ 11.34 นาที มีอัตราความเร็ว 2 ระดับ คือ $q=70$ และเปลี่ยนอัตราความเร็วเป็น $q=140$ เทคนิคการประพันธ์ใช้แนวทางการศึกษาแนวคิดของจอห์น โคลเทรน ด้านแนวคิดระบบ Coltrane Changes และ Sheets of Sound มาสร้างสรรค์ ด้านแนวคิดระบบ Coltrane Changes ผู้ประพันธ์สังเคราะห์ประเด็นด้านการเคลื่อนที่แบบสมมาตร ตลอดจนถึงการเคลื่อนที่สัมพันธ์กับ ชั้นคู่ 3 มาใช้เป็นวัตถุดิบการประพันธ์ ส่วนด้านแนวคิด Sheets of Sound ที่มีพื้นฐานส่วนประกอบด้านความหนาแน่นลักษณะจังหวะผสมผสานกับการใช้ซีควเอนซ์ ผู้ประพันธ์จะกำหนดให้ ผู้เล่นแซกโซโฟนบรรเลงแนวคิดนี้ ช่วงแซกโซโฟนอิมโพรไวส์

ท่อน A ผู้ประพันธ์ได้สร้างสีสันให้มิติเสียงด้วยการนำแนวคิด Coltrane Changes ด้านการเคลื่อนที่ คู่ 3 เมเจอร์มาใช้ในการเปลี่ยนกุญแจเสียงบทประพันธ์ โดยอาศัยวัตถุดิบจากท่อน A และกำหนดให้มีการเคลื่อนที่ขึ้นเป็นชั้นคู่ 3 เมเจอร์ เริ่มจากกุญแจเสียง D เมเจอร์ ห้องที่ 1-23 เคลื่อนที่ไปยังกุญแจเสียง F# เมเจอร์ ห้องที่ 24-39 และเคลื่อนที่ไปยังกุญแจเสียง A# เมเจอร์ ห้องที่ 40-273 ผู้ประพันธ์กำหนดให้ใช้กุญแจเสียง Bb เมเจอร์ แทนกุญแจเสียง A# เมเจอร์ (ตัวอย่างที่ 5)

ตัวอย่างที่ 5 กุญแจเสียงท่อน A
ที่มา: ผู้วิจัย

ด้านแนวคิด Sheets of Sound เป็นแนวความคิดที่เกี่ยวเนื่องกับด้านความหนาแน่นลักษณะจังหวะที่เกิดขึ้นในแนวทำนองผสมผสานกับการใช้ซีควเอนซ์ ผู้ประพันธ์นำแนวคิดนี้มาใช้ช่วงแซกโซโฟนอิมโพรไวส์ ห้องที่ 61-88 แนวทางการสร้างแนวทำนองอิมโพรไวส์จะใช้โมทีฟท่อนนำเข้าบทประพันธ์เป็นแนวคิดหลักช่วงเริ่มต้นและจบอิมโพรไวส์ โมทีฟดังกล่าวจะถูกพัฒนาและเพิ่มความหนาแน่นลักษณะจังหวะให้มากขึ้นด้วยการใช้โน้ตเชบิต 2 ชั้น 6 พยางค์หรือโน้ตเชบิต 3 ชั้นผสมผสานกัน ตัวอย่างที่ 6 แสดงถึงกรอบแนวคิดแนวทำนองการอิมโพรไวส์ของผู้เล่นแซกโซโฟนที่ผู้ประพันธ์กำหนดไว้ โดยกรอบสี่เหลี่ยมแสดงถึงโมทีฟท่อนนำเข้าบทประพันธ์

ตัวอย่างที่ 6 กรอบแนวคิดแนวทำนองการอิมโพรไวส์
ของผู้เล่นแซกโซโฟนที่ผู้ประพันธ์กำหนดไว้
ที่มา: ผู้วิจัย

แนวคิดสำคัญในการประพันธ์ Episode IV : 'My Modal'

Episode IV : 'My Modal' มีความยาว 8.46 นาที อัตราความเร็ว $q=100$ แนวคิดหลักด้านการประพันธ์ใช้วัตถุดิบจากการศึกษาแนวคิดของไมล์ส เดวิส ประเด็นด้านดนตรีโมดัลแจ๊สและฟิวชันแจ๊ส โดยผู้ประพันธ์ใช้แนวคิดด้านโมดที่สัมพันธ์กับเสียงประสาน ตลอดจนถึงแนวคิดด้านเสียงประสานเคลื่อนที่เข้าผสมผสานกับแนวคิดแวนป์เป็นแนวทางสร้างสรรค์หลัก ผู้ประพันธ์มีแนวทางการประพันธ์ด้วยแนวคิดโมดนำมาสร้างสรรค์ ทั้งนี้ผู้ประพันธ์พิจารณาเลือกสรรโมด นำมาใช้เป็นแนวทางการสร้างมิติเสียงให้กับบทประพันธ์ด้วย โมดโดเรียนและโมดฟรีเจียน แนวทางที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ประพันธ์กำหนดแนวคิดการสร้างสรรคไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 แนวคิดโมดที่นำมาสร้างสรรค์มิติเสียงให้กับบทประพันธ์
ที่มา: ผู้วิจัย

แนวทำนองหลักท่อน A ถูกสร้างอยู่ในโมด G โดเรียนเพื่อเชื่อมโยงกับการดำเนินคอร์ดและนัยโมดแนวทำนองหลักสอดแทรกโน้ตยสำคัญของโมด G โดเรียนนั่นคือ โน้ต E ผสมผสานเข้าไปในแนวทำนองผู้เล่นแซกโซโฟนด้วยโดยเฉพาะตอนจบห้องที่ 53 (ตัวอย่างที่ 7) อีกทั้งผู้ประพันธ์ยังได้วางแนวเสียงเปียโนให้มีสีสันมากขึ้นด้วยการใช้ทริยแอดในช่วงเสียงบนเพื่อให้โน้ต 9, 11, 13 (กรอบสี่เหลี่ยมตัวอย่างที่ 7)

ตัวอย่างที่ 7 แนวทำนองหลักห้องที่ 48-53
ที่มา: ผู้วิจัย

บทประพันธ์จะดำเนินเข้าสู่ท่อน B ซึ่งเป็นเสมือนประตูแห่งมิติเสียงโมดฟรีเจียน เริ่มตั้งห้องที่ 143 ด้วยการบรรเลงแวนป์ของผู้เล่นเปียโนนำเข้าสู่โมดฟรีเจียน ผู้ประพันธ์กำหนดให้แนวเสียงมือขวามีการสอดแทรกโน้ตนำสำคัญโมด A ฟรีเจียนด้วยนั่นคือ โน้ต Bb การบรรเลงดังกล่าวจะเป็นวัตถุบหลักให้กับแวนป์ช่วงครึ่งหลังบทประพันธ์ต่อไป (ตัวอย่างที่ 8)

ตัวอย่างที่ 8 การบรรเลงแวนป์ท่อน B ของผู้เล่นเปียโน
ที่มา: ผู้วิจัย

แนวคิดสำคัญในการประพันธ์ Episode V : 'Sinsiri' Final

Episode V : 'Sinsiri' Final มีความยาว 9.20 นาที ประกอบด้วยอัตราความเร็ว 2 ระดับ คือ $q=140$ และเปลี่ยนอัตราความเร็วเป็น $q=160$ ผู้ประพันธ์ใช้โมทีฟจังหวะเป็นวัตถุบหลักท่อน A โดยโมทีฟจังหวะที่กำหนดขึ้นมีความยาวประโยคจำนวน 6 ห้อง นอกจากนี้โมทีฟจังหวะยังผสมผสานด้วยลักษณะจังหวะขัดผนวกกับเน้นในจังหวะตกและยก ส่วนใหญ่การเน้นจะมีได้ให้มีความสำคัญกับการเน้นในจังหวะหนัก โมทีฟจังหวะที่กำหนดขึ้นจะเป็นส่วนสำคัญในการนำมาทำเป็นแวนป์ท่อน A ซึ่งแวนป์จะมีส่วนทำหน้าที่ขับเคลื่อนบทประพันธ์ต่อไป (ตัวอย่างที่ 9)

ตัวอย่างที่ 9 โมทีฟจังหวะท่อน A
ที่มา: ผู้วิจัย

ท่อน B เป็นท่อนที่สร้างความแตกต่างจากท่อน A อีกทั้งเปลี่ยนอัตราความเร็วเป็น $q=160$ แนวคิดโดยรวมผู้ประพันธ์ใช้การสร้างสรรค์จากการบรรเลงโน้ตซ้ำ ๆ ผสมผสานกับบรรเลงไล่ระดับความเข้มเสียงตั้งแต่ระดับเสียงเบาไปจนกระทั่งดังเป็นแนวคิดพื้นฐาน อีกทั้งยังประกอบด้วยการสลับแนวคิดกันขณะบรรเลงของกลุ่มเครื่องเป่ารวมถึงกลุ่มเครื่องสายสลับแนวคิดกับเปียโนและกีตาร์ แนวคิดข้างต้นแสดงดังตัวอย่างที่ 10

ตัวอย่างที่ 10 แนวทำนองห้องที่ 210-215

ที่มา: ผู้วิจัย

สรุปบทประพันธ์

การสร้างสรรค์ดุริยางคศิลป์การประพันธ์เพลง 'ไตรศร' เดอะซินเธติคแจ๊สโพเอ็ม สำหรับวงดนตรีโมเดิร์นแจ๊สออร์เคสตรา ได้รับแรงบันดาลใจจากการศึกษาแนวคิดนักดนตรีสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ดนตรีแจ๊ส พวกเขาเหล่านี้มีส่วนทำให้ดนตรีแจ๊สพัฒนาไปตามยุคสมัย ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดเป็นมรดกทางความคิดทรงคุณค่า การศึกษาแนวคิดต่าง ๆ ของเหล่านักดนตรีทำให้ผู้ประพันธ์มีความประสงค์นำแนวคิดมาเป็นวัตถุดิบสำหรับการประพันธ์ในที่สุด ซึ่งแนวทางการประพันธ์ Episode V : 'Sinsiri' Final ผู้ประพันธ์มีทิศทางการประพันธ์ที่ต่างไปจาก Episode I : 'Kwan' Introduction, Episode II : 'Red Bird', Episode III : 'Pedal Trane' และ Episode IV : 'My Modal' กล่าวคือ เปรียบเสมือนเป็นบทสรุปจากการได้ศึกษาแนวคิดของนักดนตรีทั้ง 3 คนนำมาสร้างสรรค์ในทิศทางตนเองมากขึ้น ซึ่งแนวทางการสร้างสรรค์

ทั้ง 3 Episode แรกจะมีพื้นฐานวัตถุดิบต่าง ๆ ส่วนใหญ่นำแนวคิดมาจากนักดนตรีเหล่านี้ อีกทั้งยังมีการคัดทำนอง เสียงประสาน หรือการอิมโพรไวส์มาใช้อย่างหลากหลาย การประพันธ์ Episode V : 'Sinsiri' Final ผู้ประพันธ์จึงกำหนดให้มีทิศทางการประพันธ์ที่ต่างออกไปด้วยเหตุผลข้างต้น โดยจะกำหนดวัตถุดิบขึ้นมาใหม่และไม่มีการคัดลอกประเด็นต่าง ๆ ดังเช่น 3 Episode แรก แต่ยังคงนำแนวคิดจากนักดนตรีทั้ง 3 คน มาเป็นพื้นฐานการสร้างสรรค์

ผลจากการแสดงเพื่อเผยแพร่บทประพันธ์พบว่า จากการกำหนดแนวทางการอิมโพรไวส์ของนักดนตรีไว้นั้น นักดนตรีสามารถอิมโพรไวส์ได้ตามกรอบแนวคิดที่ผู้ประพันธ์กำหนดไว้ ทั้งด้านประเด็นลีลา ดนตรีแจ๊ส ประเภทต่าง ๆ ซึ่งการกำหนดกรอบแนวคิดขึ้นมาในระดับหนึ่งดังที่กล่าวไว้ข้างต้น จะเป็นการเปิดช่องว่างให้นักดนตรีสามารถตีความการบรรเลงของตนเองได้มากขึ้น เช่น การตีความด้านการใช้บันไดเสียงที่สัมพันธ์กับคอร์ดเพื่อนำมาใช้สร้างแนวทำนองการอิมโพรไวส์ หรือประเด็นด้านการบรรเลงลีลา ดนตรีแจ๊สประเภทต่าง ๆ รวมถึงประเด็นการบรรเลงสนับสนุนผู้อิมโพรไวส์ หากกำหนดกรอบแนวคิดมากเกินไปอาจทำให้นักดนตรีเกิดความวิตกกังวลในการอิมโพรไวส์และ/หรือการบรรเลงสนับสนุนของตนได้

การเผยแพร่บทประพันธ์

ดุชนิพนธ์การประพันธ์เพลง 'ไตรศร' เดอะซินเธติคแจ๊สโพเอ็ม สำหรับวงดนตรีโมเดิร์นแจ๊ส อองซอมเบิล ได้จัดแสดงเพื่อเผยแพร่บทประพันธ์ขึ้นเมื่อวันอังคารที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2563 เวลา 13.00 น. ณ ห้อง Black Box Theater วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต โดยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ดังนี้

ผู้ประพันธ์: เจตนิพิฐ สังข์วิจิตร

ผู้ควบคุมวง: ดร.วานิช โปตะวนิช

วง Rangsit University Jazz Ensemble: จำนวนนักดนตรี 11 คน

ผู้ควบคุมแสงสีเสียงแห่งวิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

บรรณานุกรม

ณัฏชา พันธุ์เจริญ. *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางค์ศิลป์*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร: เกศกะรัต, 2552.

เด่น อยู่ประเสริฐ. "โครงสร้างของดนตรีแจ๊ส (Jazz Structure)." *วารสารดนตรีรังสิต*, ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2553): 31-42.

วีรชาติ เปรมานนท์. *ปรัชญาและเทคนิคการแต่งเพลงร่วมสมัยไทย*. กรุงเทพมหานคร: คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

Gitler, Ira. "Trane on the Track." *Down Beat*. No. 25 (October 1958): 16-17.

Gridley, Mark C. *Jazz Styles: History & Analysis*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 2000.

Levine, Mark. *The Jazz Theory Book*. Petaluma, CA: Sher Music, 1995.

Porter, Lewis., Ullman, Micheal., and Hazell, Edward. *Jazz: From Its Origins to the Present*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1993.